

DANSKE RESUMEER

Karin Lützen: Retten til tavshed, pligten til tale. Om familiehemmeligheder og statslig erindringspolitik

I 2009 udgav jeg bogen *Mors hemmelighed. På sporet af en jødisk indvandrerhistorie*. Den omhandler, hvorledes jeg efter min franske mors død fandt ud af, at hun var barn af rumænske jøder, der var indvandret til Paris omkring år 1900. I bogen tager jeg læserne med på mit opklaringsarbejde for at finde dokumenter og nulevende slægtninge, og hele denne familiehistorie sætter jeg ind i en større europæisk sammenhæng. Tavshed er det modsatte af tale, men tavshed er også et udtryk for glemsel. Når der ikke bliver talt om noget, går det i glemmebogen. I *Mors hemmelighed* reflekterer jeg over private menneskers ret til at glemme, til ikke at tale om noget, de ønsker at lægge bag sig. Men samtidig ser jeg på staters pligt til at huske, og jeg undersøger hele den erindringspolitik, som er udviklet vedrørende Holocaust. Min mor ønskede ikke at tale om sin jødiske baggrund, hun holdt den endog hemmelig, hvorimod den franske republik i de seneste årtier er blevet pålagt en pligt til at mindes og tale offentligt om de deporterede jøder.

Søgeord: familiehemmelighed, erindringspolitik, mindesmærker, Holocaust, Frankrig, jødisk indvandring

Helle Samuelsen og Lise Rosendal Østergaard: Tavshedens dilemma. Om sex, fortielse og aids i Burkina Faso

Michel Foucault har i sine analyser af forholdet mellem viden og magt beskrevet, hvordan seksualitet siden victoriatiden har været genstand for en diskursiv eksplosion. Med den globale aids-epidemi har verden oplevet endnu en højlydt italesættelse af seksualitet i det offentlige rum, ofte tilskyndet af de internationale organisationer, der finansierer oplysningsprogrammerne. Erkendelse, bekendelse og åbenhed har været grundelementer i mange hiv/aids-kampagner. Mange hiv-positive i Burkina Faso foretrækker imidlertid at hemmeligholde deres diagnose, fordi de er bekymrede for familiens og de nære omgivers reaktion. Trods adgang til den livsforlængende medicin, der betyder, at aids ikke længere nødvendigvis er en dødelig sygdom, er det i Burkina Faso fortsat en stigmatiseret sygdom, der er forbundet med skam og frygt for døden. I denne artikel beskriver vi de dilemmaer, som fattige hiv-smittede i Ouagadougou oplever, når de skal balancere

mellem tale og tavshed i forhold til aids. Baggrunden for artiklen er en række kvalitative interviews med brugere af et ngo-drevet støttecenter for hiv-smittede samt observationer og interviews med medarbejdere på centret. Frygten for social afvisning er stor, og vores informanter anvender tavshed som strategi i forsøget på at udvise den særlige status som hiv-smittet. Derved bliver forsøget på at undgå afsløring af diagnosen til en aktiv handling, der skal sikre, at den smittede fastholder sin plads i familien.

Søgeord: Burkina Faso, hiv/aids, stigmatisering, kommunikation, ARV-medicin, bekendelsesstrategier

Bjarke Oxlund: Tavshedens konfiguration. Hiv, aids og frygten for social død i Sydafrika

Denne artikel viser, at til trods for mange års hiv- og aids-oplysning under overskriften „Bryd tavsheden“ vedbliver hiv og aids med at være omgærdet af tavshed og hemmelighedskræmmeri på lokalsamfundsniveau i Sydafrika. Gennem en analyse af flere fortællinger om unge mennesker ved Limpopo Universitet, der lider af dårligt helbred, og med inspiration fra klassiske begreber som renhed og urenhed, undersøger artiklen, hvordan disse tavsheder er konfigureret. I kontrast til den måde, hvorpå hiv-relateret tavshed, stigma og benægtelse tidligere er blevet direkte forbundet med seksuelle tabuer og moralsk kvababbelse over promiskuøsitet, viser artiklen, at de stigmatiserende elementer i højere grad knytter an til frygten for social død, som truer med at blokere for de unge menneskers sociale tilblivelsesproces. Ved at gøre analytisk brug af det grammatiske begreb konjunktiv, der også kan betegnes ønskemåde, og som er en måde at begrebsliggøre håb på, forklarer artiklen, hvorfor mange sydafrikanere ikke ønsker at tage en hiv-test, selv om landets sundhedscentre siden 2004 er begyndt at tilbyde medicinsk behandling for aids. Overordnet set viser artiklen, at de studerende ved Limpopo Universitet frygter de sociale og psykiske konsekvenser af hiv og aids mere, end de frygter de fysiske konsekvenser, hvilket er grunden til, at de forfølger en tilstand af tavshed og uvished snarere end at søge at opnå den biomedicinske vished, som en hiv-test medfører.

Søgeord: hiv, aids, tavshed, social død, stigma, Sydafrika

Torbjörn Friberg: Vad kan vi lära oss om tystnad genom en närläsning med Marcel Mauss?

Syftet är att diskutera begreppsligheten av tystnad, utefter en närläsning med *Gåvan* och tillhörande referenslitteratur. Den metod som ligger till grund för

denna sorts närläsning hämtar inspiration från filosofen Gilles Deleuzes tillvägagångssätt, vilket här innebär ett försök att producera nya tankar om tystnad snarare än att påpeka felaktigheter i Marcel Mauss etnografiska beskrivningar. Istället för att kritisera Mauss, såsom det många gånger tidigare gjorts av diverse antropologer, handlar det här om ett experiment att bringa resonans med tystnaden. Inledningsvis studeras Mauss användning av Boas (1858-1942) etnografiska beskrivningar, där det framgår att den senare antropologens skrifter är idealiska för en återanalys. Detta innebär att Mauss i rollen som skrivbordsetnograf på nytt analyserar och till viss del omformar materialet. Bland annat tillskriver Mauss bytesföremål en personlighet – ett resonemang som inte går att finna i de ursprungliga texterna. Den andra delen har fokus på Mauss tillämpning av Malinowskis (1884-1942) etnografiska beskrivningar. Här visas på hur Mauss till en början samspelar med Malinowskis antagande, vilket senare övergår till en polemik vad gäller „den rena gåvan“. Den tredje delen strävar efter att förstå Mauss etnografiska beskrivningar genom att inplacera dem i en samtida intellektuell och politisk kontext. Efter en kortare sammanfattning övergår slutsatsen i en diskussion av tystnadens inneboende ambivalens (tvivel och förtroende) i förhållande till den etnografiska beskrivningen.

Søgeord: Marcel Mauss, Gåvan, teori, etnografi, lokala strategier, tystnad

Torben Bech Dyrberg: Den tavse venstrefløjspolitik. At være og at gøre tavs

I de sidste par årtier har venstrefløjspolitik været præget af desorientering. Den universalistiske kritik af kapitalisme og imperialism er vigende og er blevet afløst af multikulturalismens relativistiske kritik af modernitet og Vesten. I kølvandet på disse tendenser har man kunnet iagttage en implicit alliance mellem venstrefløj og islamister, i kraft af at de står over for samme fjende, dvs. systemet og en nationalistisk højrefløj. Det er ven/fjende-skematikken, der strukturerer venstreorientering, fordi det er den mest markante måde at dyrke sin modstandsidentitet på. Når det er det, der tæller, bliver politiske værdier mindre vigtige, og det har indebåret, at venstreorienterede har nedtonet kritikken af det, de plejede at se som reaktionært. Resultatet har været udbredt tavshed, når fjendens fjender, inklusive undertrykte religiøse/etniske minoriteter, siger og gør noget, man ellers ville kritisere. I tilgift har det været magtpåliggende for venstrefløjen at gøre politiske modstandere tavse ved at censurere ytringsfrihed, hvilket især har været tydeligt i forbindelse med karikaturkrisen og diskussioner om racismeparagraffen. Tavshedens politik – at være tavs og at gøre tavs – er blevet legitimeret ved at forskyde spørgsmålet om ytringsfrihed fra en politisk ret til moralsk indlevelse, ved at moralisere og

antagonisere det politiske klima i godt/ondt, hvilket stigmatiserer fjenden, og ved at gå ind for selvrensning (ytringspleje) og føre retssager mod dem, der overskrider grænserne for politisk korrekthed. Artiklen undersøger disse forhold ved at se på, hvordan venstrefløjsspersoner har argumenteret i offentlige medier. Det er disse frem for akademiske tekster, der er genstandsfeltet, fordi det giver et bedre indblik i, hvordan man orienterer sig, og dermed et bedre indblik i tendenser i den politiske kultur.

Søgeord: karikaturkrisen, moralisere, racisme, tavshed, ven/fjende, venstrefløj

Bo Wagner Sørensen, Yvonne Mørck og Sofie Danneskiold-Samsøe: Tavshed og vold mod kvinder. Erfaringer fra et projekt om vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier

Artiklen belyser tre former for tavshed, som forfatterne har mødt i forbindelse med forskningsprojektet „Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier – en kvalitativ undersøgelse med fokus på fremadrettede indsatser“. De tre former for tavshed – i de etniske minoritetsmiljøer, i forskningen og i den offentlige politik – kan tilsammen siges at udgøre en form for tavshedens sammensværgelse, der gavner voldsudøverne og ikke voldsopfrene. I artiklen forankres begrebet tavshed i en konkret social praksis med udgangspunkt i spørgsmålet: Hvad kan der tales og ikke tales om vedrørende vold mod kvinder og i særdeleshed vold mod etniske minoritetskvinder, på hvilken måde og af hvem? Tavshed ses som en fortløbende proces, idet artiklen viser, hvordan tavsheder opretholdes ved hjælp af fortællelse, og hvordan forsøg på at bryde samme tavsheder mødes med forsøg på tavsliggørelse.

Søgeord: vold, køn, etniske minoriteter, tavshed, Danmark

ENGLISH SUMMARIES

Karin Lützen: The Right to Silence, the Duty to Speak. On Family Secrets and National Politics of Memory

In 2009 I published the book *Mother's Secret: On the track of a Jewish immigrant (hi)story*. After the death of my French mother I discovered that she was in fact the child of Romanian Jews immigrating to Paris around 1900, a secret I had never been told. In the book I take the reader along on my journey finding documents and still living relatives, trying to figure out why my mother wanted to keep this background a secret. At the same time I view this little family history in a greater European perspective and write about daily life for Eastern European Jewish immigrants. Silence is the opposite of speech, but silence is also an expression of oblivion. In my book I reflect on private people's right to forget, to let the past sink into oblivion and to leave it behind. I try to understand my mother's motives for not talking about her background but I also accept her right not to tell. I also study the duty of national states to remember their past and I look into the politics of memory developed around Holocaust. My mother did not want to talk about her Jewish background and what happened during the war, whereas the French Republic in the last decades has been imposed the duty to remember and to talk publicly about the deported Jews.

Key words: family secrets, memory, monuments, Holocaust, France, Jewish immigration

Helle Samuelsen & Lise Rosendal Østergaard: The Dilemma of Silence. On Sex, Concealment and AIDS in Burkina Faso

In his analysis of the relationship between knowledge and power Michel Foucault has described how sexuality since Victorian times has been the subject of a discursive explosion. With the global AIDS epidemic the world has experienced another vociferous articulation of sexuality in the public sphere, often encouraged by the international have been important elements in many HIV/AIDS programs. Many HIV-positive individuals in Burkina Faso, however, prefer to hide their HIV status because they are worried about the reactions of family and neighbors. With access to life-prolonging medicines, AIDS is no longer necessarily a fatal disease; however, it remains in Burkina Faso a stigmatized disease, which is associated with shame and fear of death. In this article we describe the dilemmas of poor

people living with HIV in Ouagadougou and how they experience the fine balance between disclosure and silence in relation to AIDS. The article is based on a number of qualitative interviews with users of an NGO-driven support center for people with HIV as well as observations and interviews with staff at the center. Fear of social rejection is high and our informants use silence as a strategy in an attempt to hide their status as HIV-infected. In the attempts to avoid disclosure, silence becomes an active action to ensure that the infected person maintains his or her place in the family.

Keywords: Burkina Faso, HIV/AIDS, stigmatization, communication, ARV medicines, confessional technologies

Bjarke Oxlund: The Configuration of Silence. HIV, AIDS and the Fear of Social Death in South Africa

This article shows that in spite of many years of campaigning under the motto *Break the Silence*, HIV/AIDS continues to be clouded in silence and secrecy at the level of the local community in South Africa. Through the analysis of a number of cases of young people suffering from poor health at the University of Limpopo, and inspired by classic conceptualizations of purity and danger, the article investigates how these silences are configured. Contrary to the ways in which HIV-related silence, stigma and denial have been linked directly to sexual taboos and moral concerns over promiscuity in the past, it is demonstrated how the stigma-inducing components rather tie in with notions of social death, where the prospects of social becoming are seen to be blocked. Drawing on an understanding of subjunctivity, which denotes a state of hope, the article explains why most students prefer not to know their HIV status, even though South Africa has finally seen a proper roll-out in public health facilities of anti-retroviral treatment programs for people living with AIDS. Essentially, the article shows that students fear the social and psychological consequences of an HIV infection more than they fear the physical consequences, which is why they prefer to pursue a state of silence and uncertainty rather than to pursue the biomedical certainty brought about by an HIV test.

Key words: HIV, AIDS, silence, social death, stigma, South Africa

Torbjörn Friberg: What Can We Learn about Silence from a Close Reading of Marcel Mauss?

The purpose of this article is to discuss “silence” as seen in a close reading of Mauss’ *The Gift*. In this classical masterpiece Mauss showed the moral structure

of the gift; the obligation to give, to receive and to repay. His theoretical assumption mainly rests upon ethnographical accounts from the North West American *potlatch* and Melanesian *kula*. The findings suggest that silence, as an analytical tool for ethnographic accounts, is constituted by ambivalence, that is, a conflict between doubt and confidence.

Keywords: Marcel Mauss, The Gift, theory, ethnography, local strategies, silence

Torben Bech Dyrberg: The Silent Left Wing Politics: Being Silent and Silencing

In the last couple of decades, the Left has been marked by disorientation. The universalistic criticism of capitalism and imperialism has declined and been replaced by the relativist multiculturalist criticism of modernity and the West. This has given way for a peculiar alignment between the Left and radical Islamists as they are facing the same enemy, i.e., the system and the nationalist Right. The friend/enemy matrix structures leftist orientation because it is the most prominent way to cultivate an oppositional identity. When this is what counts, political principles become less important, and this means that leftists are ready to downplay their critique of what they used to see as reactionary values and practices. The result has been widespread silence when the enemy of the enemy, including oppressed ethnic/religious minorities, do something, which the Left normally would criticise. In addition, leftists have been keen to silence political adversaries by advocating the censoring of the freedom of speech, which is particularly evident during the cartoon crisis 2005/6 and in cases of hate speech. These two aspects of the politics of silence – to remain silent and to silence others – have been legitimized in three ways. First, by displacing the question of freedom of speech from a political right to a morality of empathy; second, by moralizing and antagonizing the political climate in good/evil, which stigmatizes the adversary; and finally, calling for self-censorship and censorship of those who do not conform to what is politically correct. The article looks into these aspects of the public political culture in Denmark by focusing on how leftists have argued in the public media.

Keywords: cartoon crisis, moralising, racism, silence, friend/enemy, the Left

Bo Wagner Sørensen, Yvonne Mørck & Sofie Dannekiold-Samsøe: Silence and Violence Against Women. Experiences from a Project on VAW in Ethnic Minority Families

This article focuses on three forms of silence, which the authors have encountered during their research project “Violence Against Women in Ethnic Minority Families – A Qualitative Study with a Focus on Future Efforts”. Together, the three forms of silence – within the ethnic minority communities, in research and in public policy – create a social conspiracy of silence that benefit perpetrators of violence, not the victims. The article anchors the concept of silence in social practice by asking: What can be said and not be said about violence against women, especially violence against ethnic minority women, in what way and by whom? Silence is seen as a process in that the article shows how silences are kept by means of concealment, and how efforts to break the silences are met with silencing attempts.

Keywords: violence, gender, VAW, ethnic minorities, silence, Denmark